

На основу члана 87. а у вези са чланом 7. тачка 1. Закона о спречавању прања новца и финансирању тероризма („Службени гласник РС“, број 20/09 и 72/09) – у даљем тексту Закон, директор Девизног инспектората доноси

СМЕРНИЦЕ ЗА ПРОЦЕНУ РИЗИКА ОД ПРАЊА НОВЦА И ФИНАНСИРАЊА ТЕРОРИЗМА ЗА ОБВЕЗНИКЕ КОЈИ ПРУЖАЈУ УСЛУГЕ ПРЕНОСА НОВЦА

СВРХА

Девизни инспекторат је на основу члана 82. и члана 84. Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма (“Сл. Гласник Републике Србије” број 20/09 и 72/09) надлежан за вршење надзора над применом овог закона од стране обвезника из члана 4. став 2. тач. 7. овог закона, у пословима међународног платног промета.

Девизни инспекторат је на основу члана 87. Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма овлаштен да самостално или у сарадњи са другим органима, донесе препоруке, односно смернице за примену одредаба овог закона.

Смернице за спречавање прања новца и финансирања тероризма доносе се су у циљу отклањања ризика којима је обвезник изложен, ради адекватне процене изложености ризику од прања новца и финансирања тероризма, израде анализе ризика, развијања процедура препознавања и управљања ризиком, сходно члану 7. Закона, како би се на јединствен начин примењивале одредбе Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма и на основу њега донесених прописа код обвезника који пружају услуге преноса новца.

Лица која врше услуге преноса новца јесу лица која врше те услуге пријемом готовог новца, чекова или других средстава плаћања на једној локацији и онда повезивањем, обавештењем, преносом или коришћењем мреже којом се врши пренос новца, односно вредности, исплатом одговарајуће суме новца у готовини или другом облику примаоцу на другој локацији без обзира на то да ли у пружању тих услуга учествује један или више посредника до коначне исплате.

Сумњива трансакција је трансакција за коју обвезник процени да, везано са њом или са особом која обавља трансакцију, постоје разлози за сумњу на прање новца или финансирање тероризма, односно да трансакција укључује средства произашла из незаконитих активности.

Из одредби Закона као сумњиве трансакције могу се третирати све трансакције које су по својој природи, обиму, сложености, вредности или повезаности неуобичајене, односно немају јасно видљив економски или правни основ, или су у несразмери са уобичајеним, односно очекиваним пословањем странке, и друге околности, које су повезане са статусом или другим карактеристикама странке.

Оцена сумњивости одређене странке и трансакције заснива се и на критеријумима сумњивости одређеним у Листи индикатора за препознавање странке и трансакције за које постоје разлози за сумњу на прање новца и финансирање тероризма.

Пописи индикатора су полазиште запосленима/овлашћеним лицима при препознавању сумњивих околности повезаних са одређеном странком и/или трансакцијом коју странка изводи, те стога запослени код обвезника морају да буду упознати са индикаторима, како би их у свом раду користили. Код процене сумњивих трансакција, овлашћено лице је дужно да пружи стручну помоћ запосленима.

ОСНОВНА НАЧЕЛА

Спровођење Закона и стандарда

При обављању своје регистроване делатности, обвезник мора да поступа сагласно Законом прописаним обавезама, који уређују област откривања и печевања прања новца и финансирања тероризма и да осигура поштовање прописаних мера и активности на свим нивоима, тако да се целокупно пословање обвезника обавља у складу са Законом.

АНАЛИЗА И ПРОЦЕНА РИЗИКА

Намена анализе ризика

Сагласно Закону, ризик од прања новца или финансирања тероризма представља ризик да ће странка злоупотребити пружање услуга преноса новца у Републици Србији за прање новца или финансирање тероризма, односно да ће странка или трансакција бити посредно или непосредно употребљени за прање новца или финансирање тероризма.

У циљу спречавања изложености негативним последицама прања новца и финансирања тероризма, обвезник мора сагласно Закону, да изради анализу ризика која ће садржати процену ризика за сваку групу или врсту странке, пословног односа, услуге коју обвезник пружа у оквиру своје делатности или трансакције (члан 7. став 1. Закона).

Анализом ризика одређује се праг изложености (процена ризика) одређене странке или трансакције, ризику за прање новца или финансирање тероризма.

Припрема анализе ризика је предуслов за спровођење прописаних мера анализе странке и трансакције. Сагласно сврставању странке, услуге или трансакције у једну од категорија ризичности, зависи и врста анализе странке коју обвезник мора да обави у складу са Законом (обична анализа странке, појачана анализа странке, поједностављена анализа странке - ниско ризична група).

Министар надлежан за послове финансија је прописао критеријуме на основу којих обвезник сврстава странку, пословни однос, услугу или трансакцију у ниско ризичну групу за прање новца или финансирање тероризма, осим код случајева наведених у Закону, у складу са техничким критеријумима прописаним признатим међународним стандардима, у Правилнику о методологији за извршење послова у складу са Законом о спречавању прања новца и финансирања тероризма ("Сл. Гласник Републике Србије" број 07/10 од 19.02.2010.)

Политика управљања ризицима и анализа ризика

Обвезник, односно његова управа могу да пре израде анализе ризика прихвате адекватну политику управљања ризицима за прање новца и финансирање тероризма. Циљ прихватања такве политике је првенствено да се на нивоу обвезника одреде она подручја пословања која су, с обзиром на могућност злоупотребе за прање новца или финансирање тероризма, више или мање критична, односно да обвезник сам утврди и одреди главне ризике и мере за њихово решавање.

Анализа ризика је поступак у којем обвезник дефинише:

- оцену вероватноће да се његово пословање може злоупотребити за прање новца или финансирање тероризма;
- критеријуме, на основу којих ће одређену странку, услугу или трансакцију сврстати као више или мање ризичну за прање новца или финансирање тероризма;

- последице и мере за ефикасно управљање таквим ризицима.

При изради анализе ризика обвезник треба да узиме у обзир и следеће критеријуме:

1. обвезник категорије ризичности обавезно изводи из критеријума ризичности, одређених у Смерницама, на основу којих при спровођењу мера анализе странке, одређену странку, услугу или трансакцију сврстава у једну од категорија ризичности, сагласно Смерницама;

2. обвезник може, сагласно својој политици управљања ризицима, при одређивању категорије ризичности, с обзиром на критеријуме ризичности одређене у Смерницама, да сам одређену странку, услугу или трансакцију класификује као високо ризичну за прање новца или финансирање тероризма и да сам направи појачану анализу странке;

3. обвезник не сме, при одређивању категорије ризичности странке, услуге или трансакције, сам да их класификује као средње (обичне) или ниског ризика, ако су на основу Закона и Смерница одређене као високо ризичне. Такође не сме, у супротности са одредбама Закона и подзаконских аката или Смерница, сам да прошири круг странака, услуга или трансакција које ће да третира као ниско ризичне.

Процена ризика, у смислу ових Смерница, треба да обухвати најмање четири основне врсте ризика: географски ризик, ризик странке, ризик трансакције и ризик услуга.

У случају идентификовања других врста ризика, сходно специфичности свог пословања - обвезник проценом треба да обухвати и те врсте ризика.

Географски ризик

Под географским ризиком се подразумева процена изложености ризику од прања новца и финансирања тероризма који зависи од подручја на коме се налази територија државе порекла странке, односно лица које обавља трансакцију.

Фактори на основу којих се одређује да ли поједина земља или географска локација носе виши ризик од прања новца и финансирања тероризма укључују:

1) државе према којима су Уједињене нације, Савет Европе или друге међународне организације примениле санкције, ембарго или сличне мере;

2) државе које су кредибилне институције (Financial Action Task Force-FATF, Савет Европе и др.) означиле као оне које не примењују адекватне мере за спречавање прања новца и финансирања тероризма;

3) државе које су на основу процене надлежних међународних организација (нпр. Светска банка, ММФ) означене као оне које не примењују адекватне мере за спречавање прања новца и финансирања тероризма;

4) државе које су на основу процене надлежних међународних организација означене као државе са високим степеном организованог криминала због: корупције, трговине оружјем, трговине белим робљем или кршења људских права;

5) државе које су кредибилне институције означиле као оне које подржавају или финансирају терористичке активности или организације;

6) државе које су по процени међународних организација (FATF, Савет Европе и др.) сврстане међу некооперативне државе или територије (ради се о државама, односно територијама које по оцени FATF немају одговарајуће законодавство из области спречавања или откривања прања новца или финансирања тероризма, код којих надзор државе над финансијским институцијама не постоји или је непримерен, оснивање или деловање финансијских институција је могуће без одобрења или регистрације код надлежних државних тела, код којих држава подстиче отварање анонимних рачуна, односно других анонимних финансијских инструмената, код којих

је начин препознавања и обавештавања о сумњивим трансакцијама мањкав, међународна сарадња неефикасна или уопште не постоји, законодавство не познаје обавезу утврђивања стварног власника и сл.).

Министар финансија, на основу овлашћења из Закона којим се уређује спречавање прања новца и финансирања тероризма утврђује листу држава које примењују међународне стандарде у области спречавања прања новца и финансирања тероризма најмање на нивоу стандарда Европске уније (тзв. бела листа), као и листу држава које уопште не примењују стандарде у овој области (тзв. црна листа). Ове листе обвезници користе ради процене ризика којима их може изложити странка која се налази на тим листама.

Процена и оцена ризика зависи и од локације обвезника, односно његових организационих јединица, што значи да ће бити различита код обвезника лоцираних у области коју посећује много туриста од оних који су лоцирани у руралном подручју, где се све странке и лично познају. Повећани ризици могући су на местима где је велика концентрација странаца или се врше бројне трансакције са странцима.

Повећан ризик од прања новца и финансирања тероризма носе и трансакције које се врше на оф-шор дестинацијама.

Странке из региона могу да буду мање ризичне од странака ван региона, односно из држава са којима немамо никакве пословне односе.

Ризик странке

Обвезник самостално утврђује приступ ризику странке, на основу опште прихваћених принципа и сопствених искустава. На већи ризик могу указати активности које обављају следеће странке:

- 1) странке које трансакције обављају под неуобичајеним околностима:
 - знатна и неочекивана географска удаљеност између локације странке и организационе јединице обвезника у којој странка врши трансакцију;
 - честе и неочекиване трансакције, односно чести трансфери средстава;
 - захтев да се средства уплате трећем лицу или лицу на територији државе у којој се не примењују строги стандарди у области спречавања прања новца или лицу које странка није навела приликом идентификације;
 - инсистирање на тајности трансакције и сл.;
- 2) страни трговци оружјем и произвођачи оружја;
- 3) нерезиденти и странци;
- 4) странке које заступају лица којима је то делатност (адвокати, рачуновође или други професионални заступници), посебно кад је обвезник у контакту само са заступницима;
- 5) лица чију је трансакцију одбио други обвезник без обзира на који се начин сазнало за ту чињеницу, односно лица која имају лошу репутацију;
- 6) странке чији је извор средстава непознат или нејасан или сумњив, односно који странка не може да докаже;
- 7) странке за које постоји сумња да не поступају за свој рачун, односно да спроводе инструкције трећег лица;
- 8) странке које се налазе на попису лица против којих су на снази мере Уједињених нација или Савета Европе;
- 9) странке са пребивалиштем или седиштем у ентитетима који нису субјект међународног права, односно нису међународно признати као државе (такви ентитети омогућавају издавање фиктивних идентификационих докумената);

10) странка која је страни функционер, односно лице које обавља или је обављало јавну функцију у страни држави или међународној организацији и то функцију:

- шефа државе и/или владе и његовог заменика, односно помоћника;
- изабраног представника законодавног тела;
- судије врховног и уставног суда или другог судског органа на високом нивоу, против чије пресуде, осим у изузетним случајевима, није могуће користити редовни или ванредни правне лек;
- чланове рачунског суда, односно врховне ревизорске институције и савета централне банке;
- амбасадора, отправника послова и високог официра оружаних снага;
- члана управног и надзорног одбора правног лица које је у већинском власништву државе;
- странка која је члан уже породице страног функционера: брачни или ванбрачни партнер, родитељи, браћа, сестре, деца и њихови брачни или ванбрачни партнер;
- странка која је ужи сарадник страног функционера, односно свако физичко лице, које има заједничку добит из имовине или успостављеног пословног односа, или има било које друге блиске пословне односе са страним функционером;

11) странаке које избегавају обавезе:

- странка оклева да настави са трансакцијом након што је обавештена да треба да се идентификује;
- странка исказује забринутост због намере да обвезник поднесе извештај државним органима;
- странка даје информације које се чине минималним, вероватно и лажним или недоследним;
- странка мења информације које је дала након што се од ње захтева више детаља;
- странка покушава да смањи износ трансакције или не жели да настави са трансакцијом након што је сазнала да ће бити евидентирана или да треба да да додатне информације;

12) износи новца или учесталост трансакција не чине се логичним за странку:

- странка има велики обрт и уплате новца;
- странка прима мале износе путем трансфера и онда направи велики трансфер слања новца;
- велике трансфере плаћа у малим новчаницама;
- за плаћање новчаних трансфера користи фалсификоване новчанице, згужване или веома упрљане новчанице;
- велики готовински износи су у омотима за новчанице са различитим банковним жиговима и сл.;

13) странка се сумњиво или неубичајено понаша:

- странка жели да расправља о обавези евидентирања или извештавања са очитом намером да то избегне;
- странка одустаје од трансакције након што јој је речено да се о истој мора сачинити извештај;
- странка доставља сумњиве документе за идентификацију или одбија да покаже личну карту;
- странка прети у настојању да спречи евидентирање или извештавање;
- странку контролише друга особа, посебно када се чини да тога није свесна или ако се ради о старијој особи која се налази у пратњи лица са којим није у сродству;

- странка тврди да је полицајац који води тајну операцију, а да при том нема важећу документацију којом би потврдила своју тврдњу;
 - особа са криминалном прошлошћу обавља значајан број трансакција;
 - студент, незапослено лице или особа са ниским примањима, шаље или прима велике износе новца;
- 14) запослени у пошти/банци се сумњиво или неуобичајено понаша:
- запослени помаже странци да изврши вишеструке трансакције које подлежу обавези извештавања или евиденције;
 - запослени прескаче интерну контролу или надлежни орган за давање одобрења или често заобилази политику компаније;
 - запослени често понавља изузетке у односу на процедуру поштовања прописа (нпр. прави честе пропусте у евидентирању података из личне карте);
 - запослени избегава да узме годишњи одмор или живи веома раскошно, а не може то да оправда.

Ризик трансакције

Под ризичним трансакцијама се сматрају:

- 1) трансакције које знатно одударају од стандардног понашања странке:
 - странка често врши велике трансакције, а ради се о врсти посла у коме се не користе услуге преноса новца већ банковни рачуни;
 - странка често шаље или прима износе који су много већи него што би било очекивано;
 - странка у кратком временском периоду прима бројне трансакције од једног или више пошиљаоца;
 - један или више пошиљаоца шаље новац истом примаоцу или људима који су с њим повезани;
- 2) трансакције које се спроводе на начин којим се избегавају стандардни и уобичајени методи контроле (трансакције у износима које су само мало испод законом прописаног максимума, како би избегли евидентирање и извештавање);
- 3) трансакције које обухватају више учесника, више међусобно повезаних трансакција које се обављају у краћем периоду или у више интервала узастопно у износу који је мало испод законом прописаног максимума, како би избегли евидентирање и извештавање;
- 4) трансакције код којих се очигледно прикрива прави основ и разлог спровођења трансакције;
- 5) трансакције које странака покушава да структурира:
 - странка редовно обавља вишеструке трансакције преноса новца у износима мањим од оних за које важе захтеви за вођење евиденције и извештавање;
 - једна или више странака обављају трансакције преноса новца за истог или повезане примаоце;
 - странка долази у пошту/банку са другим лицем и сваки од њих шаље износ који је само мало испод законом прописаног максимума, истом или повезаним примаоцима;
 - странка често обавља и организује велике трансакције на различитим локацијама поште/банке у истом дану;
- 6) трансакција које су намењене лицима против којих су на снази мере Уједињених нација или Савета Европе;
- 7) трансакције које странка врши у име и за рачун лица против којег су на снази мере Уједињених нација или Савета Европе;

8) трансакције намењене лицима са пребивалиштем или седиштем у држави која је позната као финансијски, односно порески рај;

9) трансакције намењене лицима са пребивалиштем или седиштем у држави која је позната као оф-шор финансијски центар;

Ризик услуга

Ризик услуга односи се на следеће ризичне услуге:

1) услуге које су нове на тржишту, тј. нису раније нуђене па се морају посебно пратити ради утврђивања стварног степена ризика;

2) електронско банкарство;

3) пружање оних услуга за које запослени у обвезнику на основу свог искуства процене да носе висок степен ризика;

Обвезник је дужан да обрати посебну пажњу на сваки ризик од прања новца и финансирања тероризма који би могао да проистекне коришћењем нових технологија, као и да предузме одговарајуће мере које би спречиле да се нова технологија користи у сврху прања новца и финансирања тероризма.

РАДЊЕ И МЕРЕ КОЈЕ ПРЕДУЗИМАЈУ ОБВЕЗНИЦИ

Радње и мере за спречавање и откривање прања новца и финансирања тероризма предузимају се пре, у току и након вршења трансакције. Радње и мере обухватају:

1) познавање странке и праћење њеног пословања

2) достављање информација, података и документације Управи;

3) одређивање лица одговорног за извршавање обавеза из овог закона (овлашћеног лица) и његовог заменика, као и обезбеђивање услова за њихов рад;

4) редовно стручно образовање, оспособљавање и усавршавање запослених;

5) обезбеђивање редовне унутрашње контроле извршавања обавеза из овог закона;

6) израда списка показатеља (индикатора) за препознавање лица и трансакција за које постоје основи сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма;

7) вођење евиденција, заштита и чување података из тих евиденција;

8) спровођење мера из овог закона у пословним јединицама и друштвима кћеркама у већинском власништву обвезника у страним државама;

9) извршавање других радњи и мера на основу овог закона.

I Радње и мере познавања и праћења странке

Обвезник обавља радње и мере познавања и праћења странке:

1) приликом успостављања пословног односа са странком;

2) при свакој трансакцији у износу од 15.000 евра или више у динарској противредности, без обзира да ли се ради о једној трансакцији или више међусобно повезаних трансакција. Као трансакције које су међу собом логично повезане подразумевају се: две или више узастопних, између себе раздвојених трансакција, које заједно износе 15.000 евра или више у динарској противредности и које одређена странка извршава у корист исте особе, две или више трансакција, које заједно износе 15.000 евра или више у динарској противредности и које извршавају више лица која су повезна родбински или капитално у корист исте особе и сл.;

3) увек када у вези са странком или трансакцијом постоје разлози за сумњу да се ради о прању новца или финансирању тероризма, без обзира на вредност трансакције;

4) код сумње на веродостојност и истинитост претходно добијених података о странци.

Међународни стандарди и Закон омогућавају обвезнику да у зависности од степена ризика од прања новца и финансирања тероризма, спроводи три врсте радњи и мера познавања и праћења странке: опште, поједностављене и појачане.

Странке, које с обзиром на искуство обвезника, представљају високи ризик за прање новца или финансирање тероризма су:

1. лица за које је Управа обвезнику издала налог да прати све трансакције или послове тих лица за које постоје основи сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма и да исте податке достави Управи (члан 57. Закона);

2. лица за које је Управа обвезнику издала налог о привременом обустављању извршења трансакције (члан 56. Закона);

3. лица за које је Управа обвезнику продужила издати налог за праћење трансакција или лица;

4. лица за које је обвезник достављао податке Управи, јер су у вези са тим лицем или трансакцијом коју је то лице обављало, постојали разлози за сумњу на прање новца или финансирање тероризма.

Радње и мере познавања и праћења странке су кључни превентивни елементи у оквиру откривања и спречавања прања новца и финансирања тероризма. Сврха спровођења мера познавања и праћења странке је да се на веродостојан начин утврди и провери стварни идентитет странке на основу веродостојних, независних и објективних извора, увидом у одговарајући оригинални идентификациони документ, који је службени лични документ, сагласно одредбама члана 8. Закона.

Закон полази од основне претпоставке да су одређене странке и трансакције више или мање ризични и подложни за прање новца или финансирање тероризма. Зато Закон уводи осим редовне анализе странке (опште радње и мере познавања и праћења странке), још два различита начина анализе странке, и то: појачану анализу за странке за које постоји велики ризик за прање новца и финансирање тероризма и поједностављену анализу странке, која је допуштена у случају када постоји незнатни ризик за прање новца и финансирање тероризма.

Закон забрањује да се трансакција изврши у случају када идентитет странке није могуће да се утврди или када обвезник основано посумња у истинитост или веродостојност података, односно документације којима странка потврђује свој идентитет, као и када странка није спремна или не показује спремност за сарадњу са обвезником при утврђивању истинитих и потпуних података које обвезник захтева у оквиру анализе странке. Обвезник о таквом случају мора да обавести Управу.

Опште радње и мере познавања и праћења странке

Обвезник је дужан да у случајевима који су утврђени Законом утврди и провери идентитет странке на основу докумената, података и информација прибављених из поузданих и веродостојних извора, односно да узме потребне податке о странци.

Идентитет странке је могуће веродостојно утврдити и проверити искључиво из важећих, независних и објективних извора, као што су службени идентификациони документ, односно друге јавне исправе које доказују истинитост идентитета странке или законског заступника или пуномоћника.

Обвезник је дужан да одбије да изврши услугу преноса новца, односно трансакцију (члан 8. став 2. Закона) у случају да не може да утврди или провери идентитет странке. О томе сачињава службену белешку у писменој форми.

Ако обвезник повери вршење појединих радњи и мера познавања и праћења странке трећем лицу, дужан је да претходно провери да ли треће лице испуњава услове

прописане у Закону. Поверавањем вршења појединих радњи и мера познавања и праћења странке трећем лицу обвезник се не ослобађа одговорности за правилно вршење радњи и мера познавања и праћења странке у складу са Законом.

Треће лице је дужно да обвезнику на његов захтев, без одлагања, достави копије исправа и друге документације на основу којих је извршило радње и мере познавања и праћења странке и прибавило тражене податке о странци. Треће лице одговорно је за испуњавање обавеза из овог закона, укључујући и обавезу пријављивања сумњивих трансакција и обавезу чувања података и документације. Прибављене копије исправа и документације обвезник чува у складу са Законом.

Уколико обвезник посумња у веродостојност извршених радњи и мера познавања и праћења странке односно идентификационе документације или у истинитост прибављених података о странци, дужно је да захтева од трећег лица да достави писмену изјаву о веродостојности извршене радње или мере познавања и праћења странке и истинитости прибављених података о странци.

II Достављање информација, података и документације Управи за спречавање прања новца

Обвезник је дужан да Управи достави податке о свакој готовинској трансакцији у износу од 15.000 евра или више у динарској противвредности, и то одмах по обављеној трансакцији, а најкасније у року од три дана од дана извршења трансакције.

Обвезник је дужан и да Управи доставе податке увек када у вези са трансакцијом или странком постоје основи сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма, и то пре извршења трансакције, с тим да се у извештају наведе рок у коме трансакција треба да се изврши. У случају хитности обавештење може да се достави и телефонским путем, с тим да се најкасније следећег радног дана достави и у писменом облику. Обавеза обавештавања односи се и на планирану трансакцију, без обзира на то да ли је извршена.

Ако обвезник због природе трансакције, због тога што трансакција није извршена или из других оправданих разлога не може да Управи достави податке, дужан је да их достави чим то буде могуће, а најкасније одмах по сазнању за основе сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма и да писмено образложи разлоге због којих није поступио на прописани начин.

Запослени код обвезника који утврди да постоје разлози за сумњу на прање новца или финансирање тероризма, мора о томе одмах да обавести овлашћено лице за спречавање прања новца или његовог заменика. Обвезник мора да организује поступак пријаве сумњивих трансакција између свих организационих јединица и овлашћених лица, односно да сагласно следећим упутствима:

- детаљно одреди начин јављања података (телефоносним путем, телефаксом, сигурним електронским путем и сл.);
- одреди врсту података који се достављају (подаци о странци, разлозима за сумњу на прање новца итд.);
- одреди начин сарадње организационих јединица са овлашћеним лицем,
- одреди поступања са странком у случају привременог обустављања извршења трансакције од стране Управе;
- одреди улогу одговорног лица обвезника код пријаве сумњиве трансакције;
- забрани откривање података о томе да ће податак, информација или документација бити достављени Управи;
- одреди мере у погледу наставка пословања са странком (привремени престанак пословања, раскид пословног односа, обављање мере појачане радње и мере познавања и праћења странке и праћење будућих пословних активности странке и сл.).

Обвезник доставља податаке Управи на начин који прописује министар. Министар прописује услове под којима обвезник за одређене странке није дужан да Управи пријави готовинску трансакцију која износи 15.000 евра или више у динарској противвредности.

III Одређивање лица одговорног за извршавање обавеза из закона (овлашћеног лица) и његовог заменика, као и обезбеђивање услова за њихов рад

Обвезник је дужан да за вршење појединих радњи и мера за спречавање и откривање прања новца и финансирања тероризма именује овлашћено лице и његовог заменика, и да Управи достави податке о личном имену и називу радног места овлашћеног лица и његовог заменика, као и сваку промену тих података најкасније у року од 15 дана од дана именованја.

Обвезник који има мање од четири запослена није дужан да одреди овлашћено лице и да врши унутрашњу контролу (члан 39. став 2. Закона).

Обвезник је дужан да обезбеди да послове овлашћеног лица и заменика овлашћеног лица обављају лица која испуњавају услове прописане у члану 40. Закона, као и да им обезбеди услове прописане у члану 42. Закона:

- неограничен приступ подацима, информацијама и документацији која је неопходна за вршење његових послова;
- одговарајуће кадровске, материјалне, информационо-техничке и друге услове за рад;
- одговарајуће просторне и техничке могућности које обезбеђују одговарајући степен заштите поверљивих података којима располаже овлашћено лице;
- стално стручно оспособљавање;
- замену за време његовог одсуства;
- заштиту у смислу забране одавања података о њему неовлашћеним лицима, као и заштиту од других поступака који могу утицати на неометано вршење његових дужности;
- унутрашњеорганизационе јединице, укључујући највише руководство у обвезнику, дужни су да овлашћеном лицу обезбеде помоћ и подршку при вршењу послова, као и да га редовно обавештавају о чињеницама које су, или које би могле бити повезане са прањем новца или финансирањем тероризма.

Обвезник је дужан да пропише начин сарадње између овлашћеног лица и осталих организационих јединица.

Овлашћено лице је дужно да при обављању послова из Закона:

- пружа стручну помоћ запосленима при оперативном спровођењу мера на подручју откривања и спречавања прања новца и финансирања тероризма;
- саветује управу обвезника при формирању политике управљања ризицима за прање новца и финансирања тероризма;
- континуирано обавештава управу обвезника о активностима у вези са откривањем и спречавањем прања новца и финансирања тероризма;
- учествује са другим обвезницима при формирању јединствене политике откривања и спречавања прања новца и финансирања тероризма.

IV Редовно стручно образовање, оспособљавање и усавршавање запослених

Обвезник је дужан да обезбеди редовно стручно образовање, оспособљавање и усавршавање свих запослених који обављају послове спречавања и откривања прања новца и финансирања тероризма, односно свих који обављају одређене послове на радним местима, која су или би могла бити посредно или непосредно изложена ризику за прање новца и финансирање тероризма, као и свих спољних сарадника којима је, на

основу уговора, поверила обављање послова, осим ако не спадају у самосталне обвезнике за спровођење мера откривања и спречавања прања новца и финансирање тероризма, сагласно члану 4. Закона.

Обвезник је дужан да изради програм годишњег стручног образовања, оспособљавања и усавршавања запослених за спречавање и откривања прања новца и финансирања тероризма сваке календарске године, а најкасније до краја марта за текућу годину.

У програму треба да се наведе: садржај и обим образовног програма, циљ образовног програма, начин спровођења образовног програма (предавања, презентације итд.), круг запослених којима је образовни програм намењен, трајање образовног програма.

У поступак стручног образовања, оспособљавања и усавршавања запослених, обвезник је дужан да укључи и све нове запослене, односно да за њих организује посебан програм стручног образовања, оспособљавања и усавршавања за спречавање и откривање прања новца и финансирања тероризма. Програм мора да обухвата најмање одредбе о обавези анализе странке, процене ризика за прање новца и финансирање тероризма, доставе прописаних података Управи за спречавање прања новца, индикаторе за препознавање странака и трансакција за које постоје разлози за сумњу за прање новца или финансирање тероризма, захтеве у погледу сигурности и чувања података, као и поступке које, у сврху спровођења Закона, Правилника Управе за спречавање прања новца и Смерница, спроводи обвезник сам (интерни правилници и упутства).

Редовно стручно образовања, оспособљавања и усавршавања у оквиру одређеног обвезника може да спроводи овлашћено лице, његов заменик, односно друго стручно оспособљено лице које на предлог овлашћеног лица одреди управа обвезника.

V Обезбеђивање редовне унутрашње контроле извршавања обавеза из Закона

Обвезник је дужан да успостави редовну и систематичну унутрашњу контролу правилности и ефикасности обављања послова спречавања и откривања прања новца и финансирања тероризма. Намена унутрашње контроле је да се утврде и елиминишу мањкавости при спровођењу прописаних мера спречавања и откривања прања новца и финансирања тероризма и да се побољша систем откривања трансакција и странака за које постоје разлози за сумњу на прање новца или финансирање тероризма.

Контролу правилности и делотворности спровођења прописаних мера спречавања и откривања прања новца и финансирања тероризма, обвезници треба да спроводе путем редовних или ванредних надзора, у поступку спровођења унутрашње контроле сагласно Правилнику Управе за спречавање прања новца.

Министар ближе прописује начин вршења унутрашње контроле, чувања и заштите података, вођења евиденција и стручног образовања, оспособљавања и усавршавања запослених код обвезника.

VI Израда индикатора за препознавање лица и трансакција за које постоје основи сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма

Обвезник је дужан да изради листу индикатора за препознавање лица и трансакција за које постоје основи сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма, узимајући у обзир сложеност и обим извршења трансакција, неуобичајени начин извршења, вредност или повезаност трансакција, као и све друге околности које су неуобичајене за странку и трансакцију. Обвезник је дужан да примењује листу индикатора коју је донео надлежни орган.

Посебно је важно да сви запослени буду упознати са индикаторима и да их користе приликом обављања послова.

VII Вођење евиденција, заштита и чување података из тих евиденција

Обвезник води евиденцију података о странкама и трансакцијама из члана 9. Закона, као и података достављених Управи у складу са чланом 37. Закона.

Садржина евиденција података о странкама, пословним односима и трансакцијама је прописана у члану 81. Закона.

Заштита података, тајност података и искључење од одговорности

Обвезник је дужан да податке које добије третира као пословну тајну и да поступа са њима у складу са Законом, законом којим се уређује тајност података и Правилником Управе. Сви запослени, као и друга лица којима су ти подаци на било који начин доступни, дужни су да осигурају тајност података.

Као пословна тајна или као тајни податак према закону (обвезник их не сме открити странци или трећем лицу) се убраја и:

- податак да су у вези са странком или трансакцијом утврђени разлози за сумњу на праће новца или финансирање тероризма, те да су достављени Управи;
- податак о привременом обустављању извршења трансакције, односно детаљи у вези са истим;
- податак о налогу Управе за стално праћење финансијског пословања странке;
- податак да је у вези са странком или трећим лицем уведена или би могла бити уведена истрага у вези са праћем новца или финансирањем тероризма.

Обавеза чувања тајности податка не важи у случајевима: ако су подаци потребни за утврђивање доказа у поступку пред судом, ако доставу тих података писмено затражи, односно наложи надлежни суд или ако те податке од обвезника захтева Управа или Девизни инспекторат, ради надзора над применом Закона.

Изузетак од начела чувања тајности података важи и када је обвезник према Закону дужан да податке достави Управи за спречавање прања новца, при чему запослени код обвезника, странкама или трећем лицу не одговара за штету, уколико су се понашали сагласно захтеву Управе, односно у случајевима наведеним у члану 75. Закона.

Приступ подацима, који су класификовани као пословна тајна или као тајни, мора да буде ограничен. Обвезник у свом интерном акту мора детаљно да наведе услове и начин приступа тим подацима, при чему мора да узме у обзир и следећа упутства:

1. подаци и документација треба да се архивирају на начин и у облику који онемогућава неовлашћеним особама приступ и сазнање о њиховом садржају (у примереним техничким или физички сигурним просторијама за архиву, у закључаним ормарима и сл.);

2. право на увид у податке о странкама и трансакцијама код којих постоје разлози за сумњу на праће новца и финансирање тероризма, односно сазнање о њиховом садржају, имају чланови управе и надзорног одбора обвезника, овлашћено лице за спречавање прања новца и финансирања тероризма и његови заменици, руководиоци пословних јединица обвезника и друга лица које одреди управа обвезника;

3. документацију у којој се налазе наведени подаци је забрањено фотокопирати, преписивати, прерађивати, објављивати или на било који други начин репродуковати, пре претходног писаног одобрења одговорног лица;

4. у случају копирања документације, обвезник мора да осигура да из копије буде видљиво из које документације или дела документације је направљена копија, на видљивом месту да означи да се ради о фотокопији и броју направљених фотокопија, датум израде фотокопија и потпис особе која их је направила;

5. запослени код обвезника су дужни да спроводе поступак пријаве и одјаве својих личних лозинки на почетку, односно на крају обраде података, како би се употребом лозинке спречио неовлашћеним лицима приступ документима;

6. мора бити успостављен систем праћења приступа подацима и документацији, односно њихове обраде;

7. дозвољено је преношење података искључиво у облику који неовлашћеним лицима онемогућава сазнање о подацима или преко сопствене курирске службе или у запечаћеној коверти препоручено с повратницом и сл., а у случају достављања података електронским путем, употребом система за сигурно електронско пословање (криптовање или шифрирање порука и сл.);

8. запослени код обвезника су дужни да доследно поштују законе који уређују сигурност личних података и закона који уређују тајност података.

Рок чувања података код обвезника

Обвезници су дужни да податке и документацију у вези са странком и трансакцијом, чувају најмање 10 година од дана извршене трансакције, а податке и документацију о овлашћеном лицу, заменику овлашћеног лица, стручном оспособљавању запослених и извршеним унутрашњим контролама најмање пет година од дана престанка дужности овлашћеног лица, извршеног стручног оспособљавања или извршене унутрашње контроле.

VIII Спровођење мера откривања и спречавања прања новца и финансирања тероризма у пословним јединицама

Обвезник мора да успостави систем вођења јединствене политике откривања и спречавања прања новца и финансирања тероризма у свим пословним јединицама. У ту сврху обвезник је дужан да обезбеди да се Законом прописане мере откривања и спречавања прања новца и финансирања тероризма у вези са радњама и мерама познавања и праћења странке (анализом странке), обавештавања о сумњивим трансакцијама, вођења евиденције, унутрашња контрола, чување података и других битних околности повезаних са откривањем и спречавањем прања новца или финансирања тероризма у истом обиму спроводе и у пословним јединицама (члан 38. Закона).

Управа обвезника мора да осигура да се:

- све пословне јединице упознају са политиком откривања и спречавања прања новца и финансирања тероризма;

- уграде у пословне процесе интерни поступци откривања и спречавања прања новца и финансирања тероризма, прихваћени на основу Закона, Правилника и Смерница, преко руководиоца пословних јединица;

- спроводи сталан надзор и обезбеди ефикасност спровођења мера откривања и спречавања прања новца и финансирања тероризма у свим пословним јединицама.

IX Извршавање других радњи и мера на основу овог закона.

САРАДЊА ОБВЕЗНИКА СА ДЕВИЗНИМ ИНСПЕКТОРАТОМ И УПРАВОМ ЗА СПРЕЧАВАЊЕ ПРАЊА НОВЦА

У оквиру законских овлашћења, обвезници морају да осигурају пуну сарадњу са надзорним органима – Девизним инспекторатом и Управом за спречавање прања новца. Сарадња између обвезника и надзорних органа је обавезна, посебно у случају достављања документације, тражених података и информација, а који се односе на странке или трансакције код којих постоје разлози за сумњу у прање новца или финансирање тероризма. Сарадња је потребна и у случају обавештавања о било каквој активности или околностима, које су или би могле бити повезане са прањем новца или финансирањем тероризма.

ПРИМЕНА СМЕРНИЦА

Смернице се издају на основу члана 87. Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма и обавезујућа су за све обвезнике из члана 4. став 2. тачка 7. Закона.

Девизни инспекторат на основу члана 82. став 1. тачка 6. и члана 84. тачка 11. Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма код обвезника из члана 4. став 2. тачка 7. Закона врши надзор над применом овог закона у пословима међународног платног промета.

Обвезници морају најкасније до 1. септембра 2010. године да ускладе своје пословање са садржајем Смерница и израде интерне акте, сагласно одредбама Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма.

Смернице ступају на снагу даном потписивања и примењиваће се од 1. септембра 2010. године.

Број: 143-484-24-00001/2010-01-001

Б е о г р а д,

Д и р е к т о р

Дејан Стојановић